

מראי מקומות- סנהדרין כ"ט

יחיד, משמע דאם הודה בפני עד א' לבדו דאין הודאתו כלום, ואפי' אמר לו אתה עדי, ואין צריך לישבע ע"פ הודאתו, דאמרי' דמילי דכדי נינהו, עד שאמרו בפני ב' אתם עדי [אולם ע' לקמן בלז: דגירסת רש"י בהמשנה משמע הוא אמר "לנו", וצ"ע אם לפ"ז עדיין יהי' הדיוק של הבעל המאור קיים]. אולם ע' בשו"ע (תו"מ פ"א, י') שכ' המחבר דאם הודה בפני א', הודאתו מהני לחייבו שבועה. וע' בש"ך שם (כ"ב) שהאריך מאד בזה, והביא דדעת הרמב"ן ובעל התרומות כמש"כ המחבר, ודעת הראב"ד ור' אפרים כבעל המאור, וע"ש מה שהאריך בזה לפרש למה ס"ל דדעת בעל המאור הוא הנכון, ודלא כהמחבר.

(ה) יוסיפו הדיינים- ע' במאירי שכ' בשם חכמי הדורות דעכשיו שיש חמשה, אם ארבעה מזכים וא' עדיין אומר איני יודע, דנין ע"פ הד', ואפי' אם שנים אומרים איני יודע ושלשה מזכים או מחייבים, אזלי' בתר הג', דהא אפשר לגמור הדין ע"פ ג' [ויש לעי' אם שנים אומרים חייב וא' אומר זכאי (או להיפוך), וב' אומרים איני יודע, מה יהי' הדין לפי זה, שהרי סכ"ס הרי גומרים הדין ע"פ ג', ומלשון המאירי לכאור' משמע דלא מהני, אבל צ"ע למה]. אולם המאירי הביא מהירושלמי דלא משמע כן, אלא דצריך לגמור הדין ע"פ ד' (דהיינו, ע"פ השנים שהוסיפו, ואי"צ למי שאמר מעיקרא איני יודע), אבל עכ"פ משמע דסגי בהא דשלשה מחייבין וא' מזכה, או להיפוך, דבזה גומרין הדין.

(ו) יכלי למימר שב שני הוה מותנא, ואיניש בלא שני' לא שכיב- כ' הערוך לנר דזהו רק מה דאמרי' אינשי, אבל האמת אינו כן, אלא דיש נספה בלא משפט, וע"ש עוד ראי' לזה.

(ז) צריך שיאמר אתם עדי- ע' בתוס' הרא"ש שהביא מהרמ"ה (וכן הוא ביד רמה כאן) דלאו דוקא צריך לומר להם אתם עדי, אלא כל לישנא דמוכח דלאודויי קא מכוין הוי הודאה, והביא ראי' מהא דהגמ' הביא ראי' ממתני' לרב, אף דבמתני' לא אמר לשון זה דאתם עדי. אבל התוס' הרא"ש עצמו חולק עליו, וס"ל דאינו יכולין לבדות מלבנו שום

(א) ורבנן האי לא אויב לו וכו' מאי דרשי ב', חד לדין, וכו'- כ' החי' הר"ן דכן הוא להלכה, דאויב כשר לעדות אבל פסול לדין. אלא דהק' דהא לקמן אמרי' דכל מי שכשר להעיד כשר לדון, ולא הביא אלא א' יוצא מן הכלל, דהיינו סומא בא' בעיניו, ולמה לא הביא שונא. ות' דמה דאמרי' דשונא אינו יכול לדון, אין דין זה אלא לכתחלה, אבל בדיעבד דינו דין, וכמו ב' ת"ח ששונאין זה את זה דקיי"ל שאין יושבין בדין, אולם אם דנו, דיניהם דין, וכן בזה, וא"כ נמצא דבאמת כשר לדין [ובאמת צ"ע למה יהי' הדין כן, הרי כיון דהתורה אמרה דאין דנין, מהכ"ת דזהו רק לכתחלה, וצ"ע].

(ב) מכאן לשני ת"ח ששונאין זא"ז שאין יושבין בדין כאחד- הק' הגרי"פ פערלא (בספר המצוות לרס"ג, ע' י"ט, עמ' קל"ז, ד"ה ואמנם), תיפוק לי' דפסולים הם לדין משום דעוברים על לא תשנא את אחיך בלבבך, וכיון דעוברים על איסור דאורייתא, אף שאין בה מלקות, מ"מ עכ"פ מדרבנן פסולים הם לדין. ות' דאי"ז מוכח, דהא כ"א יכול לומר דראה דבר ערוה אצל חבירו, ולכן מותר לשנאותו, וממילא מצד זה מותרים הם לדון, אלא שאינם יכולים לדון ביחד, כיון דסכ"ס שונאין זא"ז.

(ג) ואומרים לו אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה- העיר החי' הר"ן, הא משמע דכבר העיד דזה חייב לזה (שהרי אמר לו איך אתה יודע שזה חייב לזה), וא"כ למה שואלים לו עוד כלום, הרי קיי"ל דבדיני ממונות אין כאן דרישה וחקירה. ות' דמירי שאמר מאמר סתום, שזה חייב לזה מנה, ואמרי' דאולי טעה, דלא אמר לו אלא דרך שיחה שחייב לפלוני מנה, ולא אמר כן אלא שלא להשביע את עצמו, ומשו"ה שואלין לו. אבל היכא שאמר דבר ברור, אז אה"נ, לא בעינן דרישה וחקירה, כיון דדיני ממונות הם.

(ד) אם אמר הוא אמר לי שאני חייב לו- כ' הבעל המאור (ז: בדפי הרי"ף) דמדרישא דמתני' בלשון יחיד, הוא אמר לי וכו', ובסיפא אי' בפנינו הודה, ולא נקט לשון "בפני" לשון

ואי ידעו בודאי שלא הי' חייב להם, מ"ש דמעיכרא לקחו החצי שלא כדין, ואחרי שדן ר' חייא שלא צריכים היורשים לשלם החצי האחר, רצו להחזיר גם חצי הראשון, הרי אף מעיכרא ידעו דשלא כדין נקטו הממונ. אע"כ צ"ל דגם הם היו מסופקים, ולצאת ידי שמים היו רוצים להחזיר החצי, וע"ז אמר להם שאין צריכים, דכבר הורה זקן.

(ג) **בפני שלשה ולא קנו מידו, רב אמר כותבין-פרש"י**, דעשאן ב"ד, והפקירן הפקר, ויכולין לשנותו לעשותו מלוה בשטר, ולהיות במקום הלוח להיות שליח לכותבה. והק' בשיעורי ר' דוד פוברסקי (רכ"א), א', הרי לכאור' אי"ז שטר, שהרי לא נכתב בדעת המתחייב. ועוד, משמע מדברי רש"י דמהני מדין הפקר ב"ד הפקר, והאם כל ג' יכולין לעשות הפקר, הרי לכאור' לזה צריך ב"ד ממש. ותי' דלכאור' כוונת רש"י הוא דכיון דב"ד בעלמא יכולין לעשות הפקר, ועשאו בפני ב"ד, א"כ אמדינן דכוונתו שיהיו יכולים לכתוב שטר על פיו, וא"כ שפיר הוי דעת המתחייב. וביאר דזהו ג"כ הפירוש בכל החילוקים בהסוגיא, דהנדון הוא לעולם מתי יש כאן אומדנא, שרוצה שיכתבו שטר, ומתי אין אומדנא.

לשון חוץ ממה שאמר רב. והביא רא' לזה מהא דאמר ר"פ בעמוד ב' דל"ש אם אמר לזה, ל"ש אם אמר מלוה ושתיק לזה. ואם לשון אתם עדי לאו דוקא, א"כ מהו החידוש, פשוט הוא, אין לך הודאה גדולה מזו, אע"כ החידוש הוא דאע"פ דלא אמר אתם עדי, כיון ששתק למה שאמר המלוה כן, סגי בזה. ודחה ראית הרמ"ה מהמשנה, דלשון העדים "בפנינו הודה" משמע דבאמת אמר להם אתם עדי, דאל"כ הול"ל שמענו שאמר, וכו'.

(ח) **אם לא טען אין טוענין לו-** הק' ר' יונה על המשנה, למה באמת אין טוענין לו, הרי דלמא באמת הי' משטה בו. ותי' דטענה זו אינה טענה מעולה כ"כ, דאין דרך לומר דברים אלו בדרך שטות, ולכן כל זמן שהוא לא טען שעשה כן, אנן לא טענינן כן בשבילו.

(ט) **מנחש הקדמוני- ע' בחתם סופר** (בליקוטים כאן) שהק' למה נענש הנחש, הרי הי' תפקידו להסית חוה, וא"כ מה חטאו, כיון שעשה מה שהי' נצטוה לעשות. ותי' דנהי דהי' לו להסית חוה, אבל לא הי' צריך גם להסית חוה להסית לאדם, וזה הי' חטאו. וע"ז הי' יכול לטעון דהי"ל לאדם לומר דברי הרב וכו', אבל לא טען כן.

(י) **שנא' אמר אלקים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו-** פי' התורת חיים, וחווה לא היתה שם בשעה שאמר לו הקב"ה לאדם הציווי שלא לאכול מעץ הדעת, ולכן סברה באמת דגם על נגיעה נאסרה.

(יא) **אבל אמר להד"ם הוחזק כפרן-** דהיינו, שהוחזק כפרן ושוב אינו יכול לטעון משטה אני בך, וכמש"כ היד רמה, וכן מוכח מהא דאמרי' בהמשך דכל מידי דכדי לא דכירי אינשי, דכיון דטען עכשיו דלא הי' הודאה כלל, א"כ לשיטתו שפיר שכח מה שאמר, שהיו דברים של מה בכך.

(יב) **אתו תבעינהו ליורשין-** כ' הערוך לנר דהיינו שתבעינהו מספק, דהם לא ידעו אם הי' אביהם חייב להם או לא. דאל"כ, למה אמרו לי' לר' חייא ניזיל ונהדר, ממ"נ, אם ידעו בודאי שהי' חייב להם, ודאי לא ירצו להחזיר,